

АНАЛІЗ СИРОВИННОЇ БАЗИ КАОЛІНУ УКРАЇНИ ТА РОЛЬ УКРАЇНИ НА СВІТОВОМУ РИНКУ КАОЛІНОВОЇ СИРОВИНИ

Україна посідає одне з провідних місць у світі за кількістю розвіданих і попередньо оцінених запасів глини та каоліну. Каолінові глини в Україні представлені двома генетичними типами: первинним каоліном (основного і лужного складу) та вторинним каоліном.

Базовою структурою в геологічному розподілі території з точки зору локалізації каоліну є так звана провінція первинного каоліну Українського щита, яка простягається на 950 км від Полісся до Азовського моря смугою, шириною 350 км. За умовами утворення, глибиною залягання і збереженістю родовищ провінцію первинного каоліну Українського щита поділяють на п'ять субпровінцій: Волинську, Подільську, Центральну, Придніпровську і Приазовську [1]. Загалом, станом на 2014 р. вона нараховує 40 родовищ, у тому числі 23 з яких розробляються, а загальні запаси за A+B+C₁ становлять 5231080,51 тис.т. (таблиця 1).

Освоєння родовищ каоліну в Україні є в першу чергу вигідним завдяки значній потужності шарів корисних копалин, яка становить на родовищах первинного каоліну в середньому 20 м, а вторинного каоліну в межах від 4 м до 8 м. Разом з тим, варто зазначити, що співвідношення потужності покривельних порід до потужності корисної копалини на родовищах первинного каоліну становить не більше 1:1, а вторинного каоліну – не більше 6:1 [2].

Для розуміння ситуації з видобування каоліну в Україні варто звернутись до статистичної інформації, показаної на рис.1. Дана інфографіка дає змогу наочно порівняти об'єми видобутку каоліну в Україні в період з 2004 по 2019 роки. З неї видно, що для об'ємів видобутку характерна деяка циклічність, зумовлена соціально-економічними умовами того чи іншого часу. Таким чином, спади видобутку каоліну в першу чергу були зумовлені фінансовою світовою кризою 2008 року, негативний ефект якої спостерігається також і в 2009 році та початком бойових дій і Революцією гідності в Україні, що спровокувало зменшення об'ємів видобутку у 2013-2014 роках.

Таблиця 1.1

Розподіл запасів каоліну по адміністративних областях

Назва області	К-сть родовищ		Запаси станом на 01.01.2014 р.			
	Всього	У тому числі що розробляються	Всього, тис.т		У тому числі що розробляються, тис.т	
			A+B+C ₁	C ₂	A+B+C ₁	C ₂
Загалом в Україні	40	23	523180,5	675444,8	369195,5	479482,9
Вінницька	4	4	145508,9	407663	102659,9	323494
Дніпропетровська	2	1	118485	112359	118249	109321
Донецька	5	3	593292	14919	353488	11084,8
Житомирська	5	4	145952	6455	143023	6324
Закарпатська	1	1	1588	1781,908	1588	-
Запорізька	3	2	796222	83935	744586	26758
Кіровоградська	9	2	543074	472879	65133	7189
Рівненська	2	1	3732,4	936	3428,4	936
Хмельницька	8	5	8331,3	108	4433,3	-
Черкаська	3	1	37681	-	11816	-

Доцільним буде зауважити, що не дивлячись на несприятливі економічні умови та пов'язані з ними спади видобування каоліну, високий попит на каолінову сировину у світі та роль України як одного з ключових експортерів каоліну дозволяло швидко ліквідувати наслідки кризи та повертати об'єми видобутку на достатньо високий рівень за період у 2-3 роки.

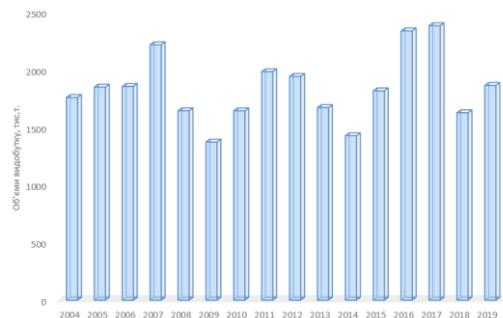

Рис.1. Об'єми видобутку каоліну (первинного та вторинного) на території України в період з 2004 по 2019 роки

Для ідентифікації України за умов світового ринку каоліну було використано статистичну інформацію, представлену британським статистичним бюро «UN Comtrade» [3]. Опрацювавши дану інформацію, було встановлено, що Україна, станом на кінець 2018 року займає четверте місце серед країн світу за об'ємом видобутку каоліну, який становить 7% від світового (рис.2).

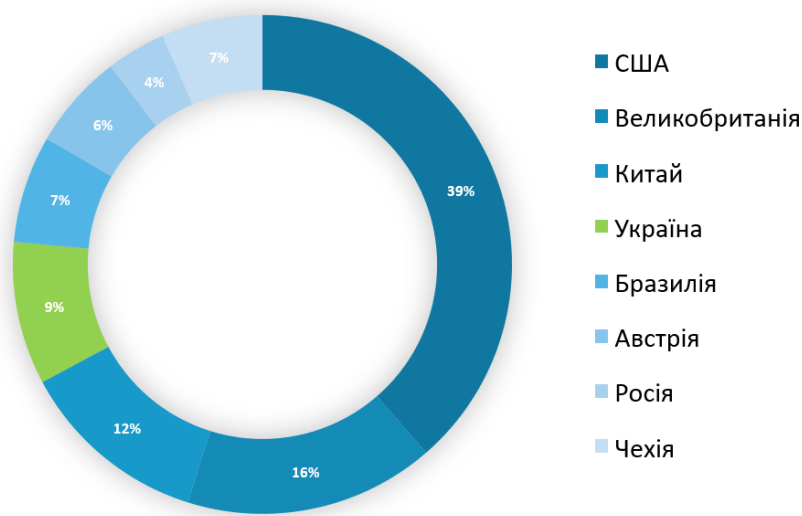

Рис.2. Структура світового ринку за показником видобутку каоліну станом на кінець 2018 року

Використавши дані все того ж статистичного бюро «UN Comtrade» про об'єми видобутку та використання каоліну в різних країнах світу було виконано розрахунок профіциту каолінової сировини в кожній з країн. Варто зазначити, що значення профіциту головним чином зумовлює об'єми експорту каоліну, оскільки воно показує ту міру сировини, яка лишається в країні після забезпечення її внутрішніх потреб, отож може бути експортована до інших країн. Отож, об'єми експорту було виражено за допомогою відсоткових значень та показано на рис.3. З нього видно, що за рівнем експорту каолінової сировини Україна являється світовим лідером, і у відсотковому співвідношенні забезпечує 23% світового експорту каоліну. Недоліком є те, що це переважно каолін сирець, який являє собою незбагачену гірничу масу, а отже реалізується за значно меншою ціною [4].

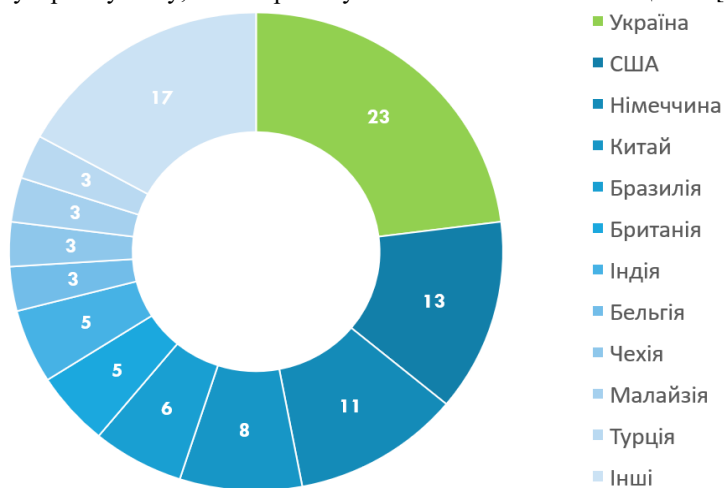

Рис.3. Структура світового ринку за показником експорту каоліну станом на кінець 2018 року

З вище наведеної інформації стає зрозуміло, що Україна в цілому займає одне із лідируючих місць у світі як за запасами, так і за виробництвом каоліну. Варто зауважити, що даний показник має тенденцію до певної стабільності навіть із врахуванням кризових явищ. Провідна позиція зберігається і в розгляді питання крізь призму країн членів СНД, при цьому варто приділити увагу і обумовленій даним фактом структурі експорту каоліну Україною – на 2004 рік більше половини сировини постачалось в Російську Федерацію. Дана закономірність доволі повільно але впевнено змінюється з часом і експорт перерозподіляється в бік інших держав, перш за все – Європейського Союзу.

Список використаних джерел: 1. Гелета О.Л. Мінеральні ресурси України: Глини. Частина 2. Характеристика глин, огляд їх запасів і галузей використання. – Коштовне та декоративне каміння №4 – 2014 – с.16-26. 2. Бордюгов В.П. Каолин (геолого-економічний обзор). – К.: Геоинформ, 1997. 3. Минеральные ресурсы Украины и мира на 1.01.2019 г. – К.: Геоинформ, 2019. 4. Ситнова М.. Обзор рынка каолина в СНГ - Горный информационно-аналитический бюллетень (научно-технический журнал), № 10, 2007, с. 375-380.